

עישון סיגריות בבית המדרש

RABBI MOSES FEINSTEIN
455 F. D. R. DRIVE
NEW YORK, N. Y. 10002
OREGON 7-1222

משה פיינשטיין
ר"מ תפארת ירושלים
בנוא יארק

בע"ה

כ"ו תשרי תשמ"א

מע"כ הרה"ג (וכו') ר' ראובן סופר שליט"א

הנה בדבר עישון סיגארטן בבית המדרש ובביה"כ שלומדים ומתפללים כל חברי הכולל, שיש אברכים שאינם יכולים לסבול העשן וגם משמע שקשה לגופם שחולים מזה, שהרי כתבו בנוסח הבקשה שאיכא להם צער גדול וכאב ראש ומוזיק לבריאות שלהם ואולי מקצר גם את החיים, ולכד כתיבתם ידוע שהוא כבר המזיק להרבה אינשי, וממילא יש לחוש שאיכא גם שיוכלו לחלות גם מהעשן שאחרים מעשנים לא רחוק ממנו ומהעשן אשר נמצא בביהמ"ד, שנשאלתי אם יכולין למונעם מלעשן בביהמ"ד ובביה"כ.

והנה פשוט וברור שאפילו אם ליכא חשש סכנה וחשש חולי דנפילה למשכב אלא שקשה להם לסבול דמצטערין מזה, אסור שם לעשן כי אף רק בגירי דידיה שהוא גרמא ממש כהא להעמיד סולם פחות מד' אמות משוכך נחשב גירי דידיה שמודה גם ר' יוסי בב"ב סוף דף כ"ב משום דזימנין בהדי דמנח ליה יתבא בחור ותקפוץ הנמיה ויזיק, משום דא"ר טובי בר מתנא גרמא בנזקין אסור, וכהנהו אומני שאמר ר' יוסף שאסור להם להקיז דם בקרקע שלהם מחמת שעל ידי הדם אתו עורבי אכלי דמא ומפסדי תמרי. ומפורש שם דלא היה הפסד ממש אלא לסתם אינשי לא היה שום הפסד שהיו רוצין התמרים ואכלי להו, ורק לרב יוסף שהיה איסטניס לא היה אוכל תמרים כאלו, וגם לא משמע שהיה ר' יוסף נחלה מזה אם היה אוכלם, אבל היה לו צער גדול לאכלם, ומכל מקום היה אסור להם להקיז מאיסור מזיק, ועיין ברמב"ם פ"א משכנים ה"ה, שכתב דינא דר' יוסף גם במה שהאדם מצטער מקול וצפצוף העורכים משום שמפרש שני פירושים בצערא דר' יוסף מפני אנינות דעתיה, ותרווייהו אמת לדינא כדאיתא בלח"מ, דלכן אף אם נימא דר' יוסף לא היה אוכלם כלל להפירות כשראה וידע דהיה עליהם דם והיו נפסדין לו הפירות, ולא היה ראייה שבשביל איזה צער בעלמא להיחיד נמי אסור, הרי איכא ראייה ממה שבשביל צער שמיעת הצפצוף דודאי הוא רק קפידא בעלמא ואסור. אבל בעצם אין לומר דהיה זה משום שלא אכל רבי יוסף את הפירות. דאם כן מאי טעמא לא מועיל חזקה דהא כשאינו אוכל הפירות לא סבל שום צער מצד אנינות דעתיה שיהיה שייך לומר דאף שסבל עד עתה לא יכול לסבול יותר כמו בקוטרא ובית הכסא, דהא הוא רק הפסד ממון, או גם הפסד ממון ליכא דמכרן לאחרים, ושייך על זה חזקה. אלא מוכרחין לפרש דסבל ואכלן משום שלא רצה, ואולי לא היה יכול, למכור הפירות, ולכן אמר שפיר דליכא חזקה לסבילת הצער דנגד אנינות דעתו כדפירשתי. ומצינו דבשביל איזה צער וקפידא ואיסטניסות בעלמא אף שלסתם אינשי אין זה צער כלל אסור לגרום לו שכניו אף רק ע"י השתמשות שלהם בחצרם ובביתם, ויפסידו גם ממון הרבה ע"י זה, דהא יצטרכו לשכור מקום להשתמש באמונתם לפרנסתם במקום שלא יהיה מי שמקפיד בזה, וכדכתב הרא"ש בס"ס י"ח מכאן משמע דכל נזק שידוע שאין המערער יכול לסבול, אע"פ דסובלין אותו שאר בני אדם, אין לו חזקה נגד מערער זה. והביאו הטור להלכה בסי' קנ"ה סע' נ"ט, ובשו"ע שם, סע' מ"א. ואם כן כל שכן

בעישון סיגארעטן שאלו שאין יכולין לסבול הוא צער ממש בעצם, לא ענין קפידא ואיסטניסות בעלמא, וגם לא רק צער בעלמא אלא גם מזיק ממש להן כידוע, שאסורין המעשנים לעשן שם אף אם היה ברשותם ובביתם אם היה שייך שיגיע להם העשן ויצטער ויזוקו.

אבל הלא עוד גרוע דהא המעשנים עושים מעשה מזיק בידיים ממש דהרי עושין כפיהם עשן המזיק להאין מעשנים הנמצאים שם, ואף שאחד המעשן לא היה מזיק כלום דהיה מתבטל העשן בבית גדול כבית המדרש, מכל מקום כיוון שכל מעשן יודע שיש עוד הרכה מעשנין הרי יודע שעשנו יזיק כבר והוי מזיק בידיים. ופשוט שאם היו בית דין סמוכין דדנין דיני חבלות, היו גובין גם ממון דמי שומת הצער, ואם נחלה מזה דמי ריפוי אף כשליכא נזק שלא בטל ממלאכתו מצד החולי, ואם כן צריך לידע דל"ד חבלות לקנסות דקנס אף שברור לדינא שאם היו בית דין סמוכין היו מחייבים קנס, פטור עתה בזה"ז לשלם דבלא גמר דין דב"ד סמוכין ליכא חיוב הקנס כלל, אבל חבלות דהוא ממונא, הרי חייב בעצם גם בלא עדים דלא יכול לתובעו כלל, ואיכא עליו החיוב לשלם אף שאין ב"ד שיכולין לחייבו. ואף שהוא כבר פשוט, מפורש הוא כן בקצה"ח סי' א' סק"ז, שכתב צ"ע דבשו"ע כאן אינו מחלק בין דיני קנסות ממש ושאר גזילות וחבלות וכל מילי דלא שכיחי ולית בהוא חסרון כ"ס, אבל ההבדל מבואר דממון ממש אע"ג דלא דיינינן ליה בזה"ז כיון דלא שכיחי ולית בהוא חסרון כ"ס, מ"מ לצאת ידי שמים הלא בעצמו צריך לשלם וגזולן הוא אם אינו משלם. (ולשון לצאת ידי שמים הוא בעצמו לא מדויק כל כך דמצינו לשון כזה גם כשאינו חיוב ממש. ע"י בב"מ דף צא ברש"י ד"ה רבא ובתוס' ד"ה בבא, ועי' בקצה"ח סי' כח סק"א דהכא כוונת קצה"ח שחייב ממש כדמטיק, וגזולן הוא אם אינו משלם.) ובשנים שחבלו לכו"ע שניהם חייבין כמפורש ברמב"ם פ"א מחובל הי"ג, ובשו"ע חו"מ ס"ס תכ"א, וכן הוא בשנים שהזיקו שחייבין עיין בב"ק דף י'.

ולא הזכרתי כמה שכתבו בדבר שגורם זה גם ביטול תורה, כי זה אינו מוסיף לענין הנידון יותר, וגם אפשר שיאמרו המעשנין דמה שלא יניחום לעשן בביהמ"ד יהיה להם ביטול תורה ומאי חזית, אבל הדין ברור ופשוט כדכתבתי שאסור להמעשנין לעשן בביהמ"ד כשנמצא שם אף אחד שאינו מעשן שמצטער מזה, אף כשאינו ניזוק ונחלה, וכל שכן כשיש לחוש גם לחלות וליזוק מזה, אף אם לענין ביטול תורה יהיה יותר ביטול כשלא יניחו למעשנין לעשן, דבכל אופן אסור למעשנים לעשן בביהמ"ד ובכל מקום שנמצאים אינשי דלא מעשנים ואומרים שמזיק להם, ואף אם רק מצערים לבד.

והנני יודו וידיד כל אחד ואחד מחברי הכולל משני הצדדים ובטוח אני שיקימו מה שכתבתי דעת תורה והלכה ברורה, וישרה השלום בין החברים וחכמי התורה,

משה פיינשטיין

